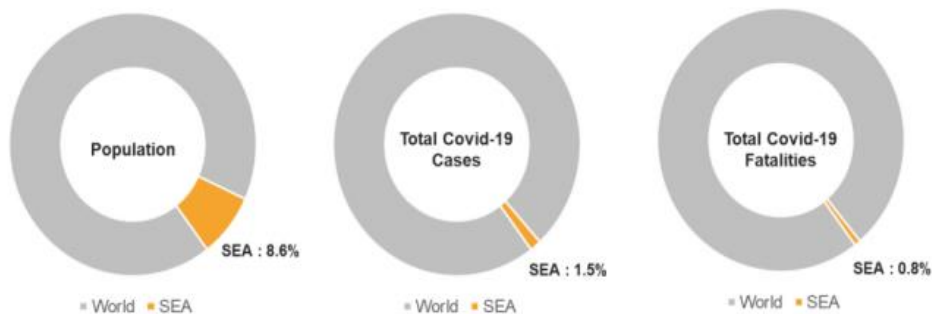

ผลกระทบ COVID-19 ต่อการใช้จ่ายของผู้บริโภคชาวฟิลิปปินส์เทียบกับประเทศอาเซียนอื่น

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID -19 ที่ขยายเป็นวงกว้างทั่วโลก ทำให้รัฐบาลหลายประเทศจำเป็นต้องใช้มาตรการปิดเมือง (Lockdown) เพื่อควบคุมและยับยั้งการแพร่ระบาดฯ รวมทั้งกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) โดยจำนวนประชากรในภูมิภาคอาเซียน คิดเป็นประมาณร้อยละ 9 ของประชากรโลก พบว่ามีจำนวนผู้ติดเชื้อไวรัส COVID-19 ประมาณร้อยละ 1.5 ของผู้ติดเชื้อทั้งหมดในโลก และมีอัตราการเสียชีวิตประมาณร้อยละ 0.8 (ข้อมูล ณ วันที่ 15 มิถุนายน 2563)

จำนวนผู้ติดเชื้อไวรัส COVID -19 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เทียบกับยอดรวมจำนวนผู้ติดเชื้อทั่วโลก

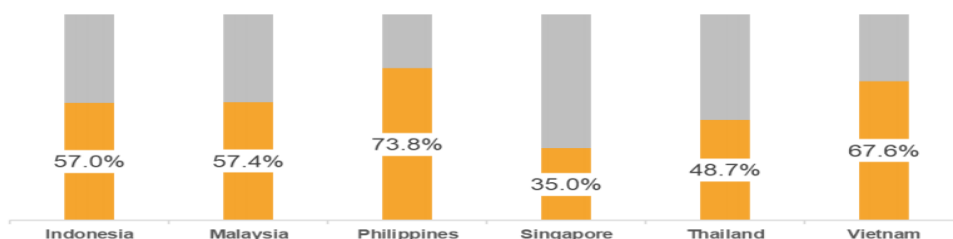
อย่างไรก็ดี ผลจากการใช้มาตรการปิดเมือง ได้ส่งผลให้เกิดต้นทุนความเสียหายทางเศรษฐกิจที่สูง เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกือบทั้งหมดเกิดการหยุดชะงัก โดยในช่วงที่ผ่านมา ภูมิภาคอาเซียนเป็นหนึ่งในภูมิภาคที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจเร็วที่สุดแห่งหนึ่งของโลก แต่ผลกระทบจากวิกฤติ COVID-19 กำลังทำให้ระบบเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนเกิดภาวะถดถอยอย่างหนัก โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) คาดการณ์ว่า อัตราการเติบโตของเศรษฐกิจภายในอาเซียน (เฉพาะ 5 ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม) จะหดตัวร้อยละ 0.5 ในปีนี้ อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ ที่ยืดเยื้อและขยายเป็นวงกว้าง ทำให้ล่าสุดหลายองค์กร/หน่วยงานระหว่างประเทศอื่นๆ ระบุว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของอาเซียนจะหดตัวต่ำกว่าที่ IMF คาดการณ์ไว้

ผลกระทบ COVID-19 กับพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้บริโภคในอาเซียน

● วิฤติด้านสาธารณสุขจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กำลังแปรเปลี่ยนเป็นวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว เนื่องจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มีทรัพยากรทางการเงินไม่แข็งแกร่ง รวมทั้งขาดเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net) ในรูปแบบเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้ว ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจกลับสู่ภาวะปกติอย่างรวดเร็วจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยลดผลกระทบความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ โดยปกติแล้วเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มีการพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศเป็นหลัก แต่สถานการณ์การแพร่ระบาดฯ ทั่วโลกในขณะนี้ ทำให้อุปสงค์จากต่างประเทศมีแนวโน้มชะลอตัวลง โดยองค์การการค้าโลกคาดการณ์ว่าในปีนี้การค้าทั่วโลกจะหดตัวถึงร้อยละ 32 ดังนั้น การฟื้นตัวของการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะภาคการส่งออกจึงเป็นเรื่องที่ท้าทายและยากลำบาก ด้วยปัจจัยดังกล่าวทำให้ประเทศในภูมิภาคอาเซียนจำเป็นต้องหันมาพึ่งพาการบริโภคภายในประเทศ หรือการใช้จ่ายภาคครัวเรือนเป็นแรงผลักดันหลักในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยการกระตุ้นและส่งเสริมการใช้จ่ายของครัวเรือนให้ไปสู่ระดับก่อนการเกิดการแพร่ ระบาดฯ จึงจะทำให้เศรษฐกิจในท้องถิ่นฟื้นตัวได้ ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีสัดส่วนอัตราการบริโภคภายในประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) มากที่สุด คือประเทศฟิลิปปินส์ โดยมีสัดส่วนการบริโภคภายในประเทศที่ค่อนข้างสูงมากคิดเป็นร้อยละ 73.8 ของ GDP รองลงมาได้แก่ เวียดนาม (ร้อยละ 67.6) มาเลเซีย (ร้อยละ 57.4) อินโดนีเซีย (ร้อยละ 57) ไทย (ร้อยละ 48.7) และสิงคโปร์ (ร้อยละ 35) ตามลำดับ

สัดส่วนการบริโภคภายในประเทศต่อ GDP ของประเทศสมาชิกอาเซียน

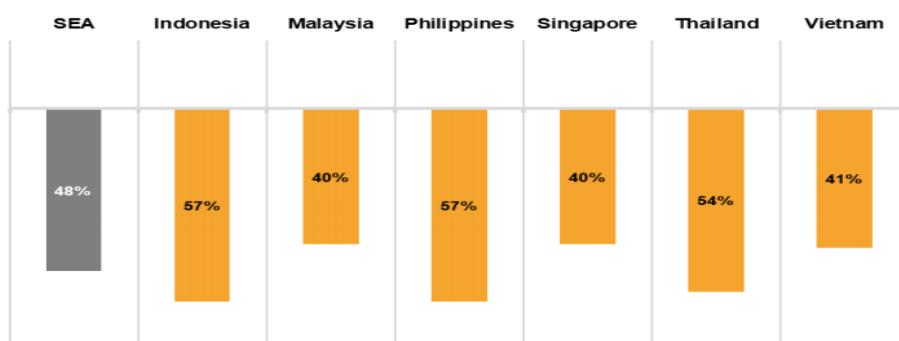
● อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัจจุบันประเทศในอาเซียนส่วนใหญ่จะเริ่มยกเลิกมาตรการปิดเมือง และผ่อนคลายมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดฯ แต่การใช้จ่ายและการบริโภคของประชาชนยังคงชะลอตัว โดยภาคธุรกิจต่างๆ ประสบปัญหายอดขายที่ซบเซา เนื่องจากประชาชนได้รับผลกระทบจากผลพวงการใช้มาตรการปิดเมือง ทำให้สูญเสียงาน/ตงานเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้รายได้ลดน้อยลงและขาดกำลังซื้อ รวมทั้งประชาชนยังไม่มีเชื่อมั่นต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ ทำให้มีความระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น

● IPSOS บริษัทวิจัยการตลาด ได้ทำการสำรวจประเทศสมาชิกในภูมิภาคอาเซียน 6 ประเทศ (ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย และสิงคโปร์) เมื่อเดือนพฤษภาคม 2563 เพื่อประเมินการใช้จ่ายและพฤติกรรมของผู้บริโภคท่ามกลางการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยผลการสำรวจยืนยันว่า รายได้ของผู้บริโภคได้รับผลกระทบอย่างหนักในทุกประเทศ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการใช้จ่ายและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค รวมทั้งประชาชนมีความวิตกกังวลในระดับสูงทั้งด้านปัญหาสุขภาพและสถานการณ์ความไม่แน่นอนของการแพร่ระบาดฯ ซึ่งส่งผลกระทบที่ผู้บริโภคมิแนวโน้มจะระงับการใช้จ่ายเพื่อประหยัดเงินไว้ใช้ในยามลำบากในอนาคต ทั้งนี้ จากผลการสำรวจสามารถสรุปผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้บริโภคใน 3 ประเด็นหลักข้างต้น โดยสรุปรายละเอียดได้ ดังนี้

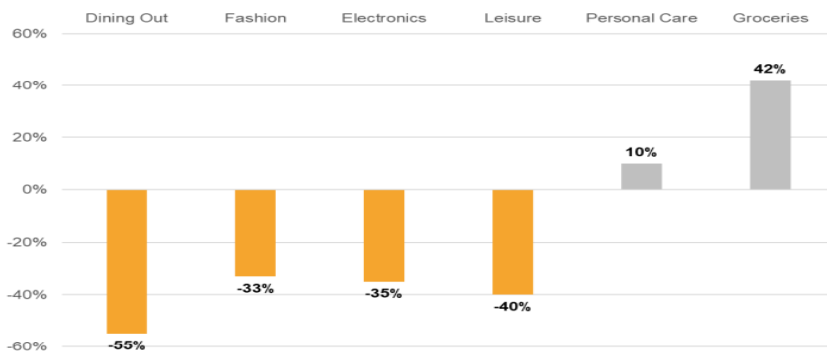
(1) รายได้ครัวเรือนลดลงเป็นวงกว้าง ส่งผลให้ผู้บริโภคชะลอการใช้จ่าย

ผลกระทบจากการหยุดชะงักของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทำให้ผลประกอบการของภาคธุรกิจต่างๆ ลดต่ำลง เนื่องจากต้องปิดกิจการในช่วงการใช้มาตรการปิดเมืองและการใช้จ่ายของผู้บริโภคที่ลดน้อยลงโดยผู้คนส่วนใหญ่จำเป็นต้องกักตัวอยู่บ้านเพื่อลดความเสี่ยงในการติดเชื้อ ทั้งนี้ ผลพวงสำคัญที่เกิดขึ้นตามมาคือ คนส่วนใหญ่มีรายได้ลดต่ำลงหรือยากจนมากขึ้น โดยคาดว่าหลายประเทศในอาเซียนจะมีอัตราการว่างงานอยู่ในระดับสูงเป็นประวัติการณ์ในปีนี้อาจวิกฤติ COVID-19 เช่น ประเทศมาเลเซีย คาดว่าอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 5 ซึ่งสูงสุดในรอบ 30 ปี ประเทศสิงคโปร์ พบว่าอัตราการว่างงานในไตรมาสที่ 1 ปี 2563 อยู่ที่ร้อยละ 3.5 สูงสุดในรอบ 10 ปี สำหรับประเทศฟิลิปปินส์พบว่า ในเดือนเมษายนที่ผ่านมาอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 17.7 สูงที่สุดเป็นประวัติการณ์เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม มาตรการว่างงานดังกล่าวยังไม่ได้สะท้อนภาพรายได้ที่ได้รับผลกระทบที่แท้จริงทั้งหมด เนื่องจากยังมีในส่วนที่ยังไม่ได้รับการประเมินอีกหลายด้าน เช่น การลดค่าจ้าง เป็นต้น

ทั้งนี้ วิกฤติ COVID-19 ที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือนในอาเซียน จากการสำรวจพบว่า สัดส่วนครัวเรือนที่มีรายได้ลดลงโดยเฉลี่ยของอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 48 โดยประเทศที่มีสัดส่วนครัวเรือนที่มีรายได้ลดลงสูงสุดคือ ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 57 รองลงมาได้แก่ ไทย (ร้อยละ 54) เวียดนาม (ร้อยละ 41) มาเลเซียและสิงคโปร์ (ร้อยละ 40)

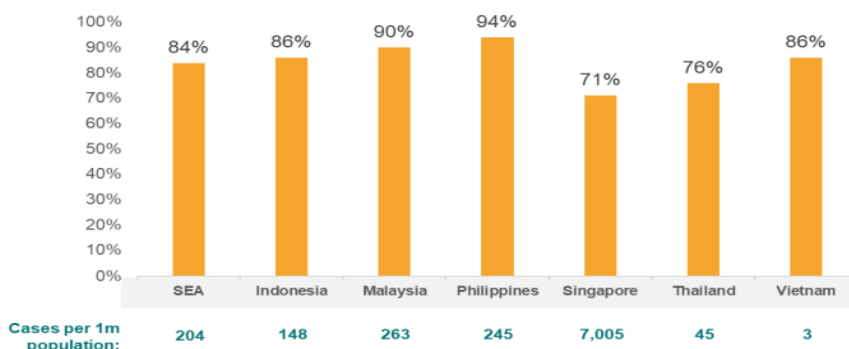

ด้วยรายได้ที่ลดลงดังกล่าว ทำให้รูปแบบการใช้จ่ายของผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะลดค่าใช้จ่ายต่างๆ ลง และมีความระมัดระวังในการพิจารณาซื้อสินค้าในแต่ละครั้งอย่างรอบคอบ โดยมุ่งเน้นการใช้จ่ายเฉพาะสิ่งของที่จำเป็นเป็นหลัก และลดค่าใช้จ่ายสินค้าฟุ่มเฟือยและกิจกรรมนอกบ้านให้น้อยลง ทั้งนี้ จากผลสำรวจพบว่า หากมีการตั้งสมมุติฐานว่ารายได้ของครัวเรือนลดลงร้อยละ 20 คาดว่าผู้บริโภคในอาเซียนจะมีการลดค่าใช้จ่ายสำหรับการออกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน (Dining Out) มากที่สุดที่ร้อยละ 55 รองลงมาได้แก่ ค่าใช้จ่ายสำหรับการพักผ่อนลดลงร้อยละ 40 ค่าใช้จ่ายสำหรับเครื่องใช้ไฟฟ้าลดลงร้อยละ 35 และค่าใช้จ่ายสำหรับสินค้าแฟชั่นลดลงร้อยละ 33 ตามลำดับ นอกจากนี้ ผลสำรวจยังสะท้อนให้เห็นว่าการฟื้นตัวของการใช้จ่ายภาคครัวเรือนอย่างรวดเร็วในปีนี้เป็นไปได้ยาก แม้ว่ารัฐบาลหลายประเทศจะมีการผ่อนคลายมาตรการต่างๆ ลง เนื่องจากความไม่เชื่อมั่นและผู้บริโภคมุ่งเน้นที่จะออมเงินเพื่อสำรองไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็นจากสถานการณ์ที่ยังไม่แน่นอนในอนาคต

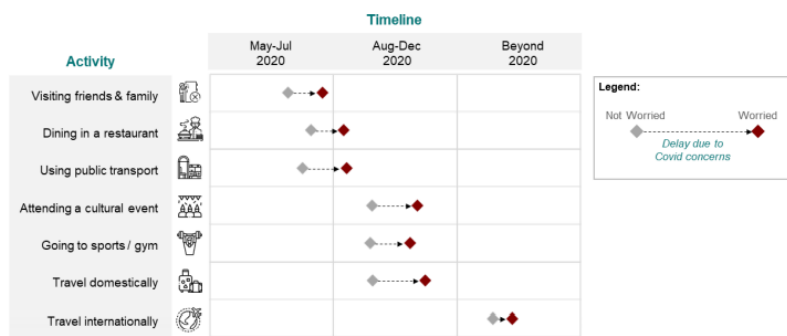

(2) ความวิตกกังวลในระดับสูงของประชาชน ส่งผลให้การบริโภคชะลอตัว

สถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัส COVID-19 ที่ทวีความรุนแรงในหลายประเทศอาเซียนและรัฐบาลยังไม่ที่คาดว่าจะสามารถรับมือกับการแพร่ระบาดฯ ได้ เช่น อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ทำให้ประชาชนมีความวิตกกังวลเป็นอย่างมาก รวมทั้งในบางประเทศอาเซียนที่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดฯ ได้เป็นอย่างดี เช่น เวียดนาม ไทย สิงคโปร์ เป็นต้น แต่ความวิตกกังวลด้านสุขภาพของประชาชนก็ยังคงอยู่ในระดับที่สูง โดยผลสำรวจ 6 ประเทศสมาชิกอาเซียนพบว่า ชาวฟิลิปปินส์มีความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94 รองลงมาได้แก่ มาเลเซีย (ร้อยละ 90) อินโดนีเซียและเวียดนาม (ร้อยละ 86) ไทย (ร้อยละ 76) และสิงคโปร์ (ร้อยละ 71)

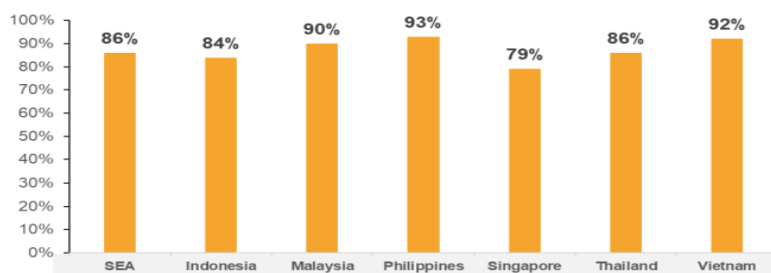

จากผลการสำรวจข้างต้น จะเห็นได้ว่าประชาชนในภูมิภาคอาเซียนมีความกังวลต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ ค่อนข้างสูงในทุกประเทศ โดยประชาชนส่วนใหญ่ยังคงหลีกเลี่ยงที่จะออกไปตามสถานที่สาธารณะ แม้ว่ารัฐบาลจะมีการผ่อนคลายมาตรการต่างๆ แล้วก็ตาม และประชาชนยังคงรักษามาตรการด้านสาธารณสุขขั้นต่ำอย่างเคร่งครัดทั้งการสวมใส่หน้ากากอนามัยและรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distance Rules) ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่จะยังคงไม่กลับไปทำกิจกรรมประจำวันหรือใช้ชีวิตตามปกติเหมือนช่วงก่อนเกิดการแพร่ระบาดฯ ในระยะอันใกล้นี้ ซึ่งจะส่งผลต่อการชะลอตัวต่อการใช้จ่ายของประชาชน โดยการสำรวจพบว่า กิจกรรมที่คาดว่าจะผู้บริโภคมจะสามารถกลับมาทำได้ตามปกติเร็วที่สุดคือ การเยี่ยมเยียนครอบครัวและเพื่อน รวมทั้งการออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านและการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ ในขณะที่กิจกรรมที่คาดว่าจะใช้เวลามากที่สุดกว่าจะกลับมาทำตามปกติคือ การเดินทางไปท่องเที่ยวในต่างประเทศ

(3) ความหวาดกลัวต่อการระบาดรอบที่ 2 จะทำให้การใช้จ่ายหดตัวอย่างต่อเนื่อง

การผ่อนคลายมาตรการต่างๆ และการกลับมาเปิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจอีกครั้งของประเทศต่างๆ ในอาเซียน รวมทั้งฟิลิปปินส์ ทำให้แนวโน้มการกลับมาใช้จ่ายของผู้บริโภคมีมากขึ้น แม้จะยังไม่เท่ากับช่วงก่อนเกิดการแพร่ระบาดฯ แต่ก็เป็นสัญญาณที่ดีในการเริ่มฟื้นตัวของเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม หากสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ ย่ำแย่ลงและเกิดการแพร่ระบาดฯ รอบที่ 2 ที่อาจนำไปสู่การปิดเมืองหรือปิดประเทศอีกครั้งจะกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการกลับมาใช้จ่ายของผู้บริโภค โดยจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความลังเลในการใช้จ่ายอีกครั้ง โดยเฉพาะครัวเรือนจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบรายได้ลดลงจากวิกฤติ COVID-19 มาแล้ว ทั้งนี้ การสำรวจได้มีการสอบถามประชาชนในอาเซียนเกี่ยวกับความกังวลต่อรายได้ หากมีการบังคับใช้มาตรการปิดเมืองอีกครั้ง พบว่า ชาวฟิลิปปินส์มีความกังวลมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 93 รองลงมาได้แก่ เวียดนาม (ร้อยละ 92) มาเลเซีย (ร้อยละ 90) ไทย (ร้อยละ 86) อินโดนีเซีย (ร้อยละ 84) และสิงคโปร์ (ร้อยละ 79)

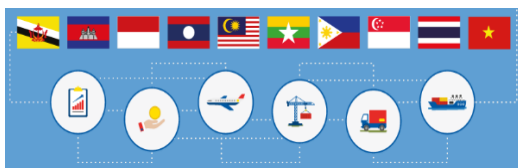

บทสรุป

สถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อประเทศในภูมิภาคอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่เริ่มผ่อนคลายมาตรการและข้อจำกัดต่างๆ เพื่อเปิดทางให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจกลับมาขับเคลื่อน อย่างไรก็ตาม การฟื้นตัวของระบบเศรษฐกิจอาเซียนเป็นไปด้วยความท้าทายและยากลำบาก เนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศอาเซียนส่วนใหญ่พึ่งพาการค้าระหว่างประเทศเป็นหลัก โดยเฉพาะภาคการส่งออก แต่ด้วยข้อจำกัดของอุปสงค์ในตลาดต่างประเทศที่ชะลอตัวลง ทำให้การฟื้นตัวของเศรษฐกิจจำเป็นต้องหันพึ่งพาการบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก โดยฟิลิปปินส์ถือเป็นประเทศที่มีโอกาสในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจจากการบริโภคภายในประเทศมากกว่าประเทศอาเซียนอื่นๆ เนื่องจากการบริโภคภายในประเทศมีส่วนเกี่ยวร้อยละ 74 ต่อ GDP และเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจสำคัญของประเทศในช่วงหลายปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม จากผลสำรวจฯ กลับแสดงให้เห็นว่าวิกฤติ COVID-19 ได้ส่งผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือนของชาวฟิลิปปินส์ลดลงสูงสุดในอาเซียน รวมทั้งประชาชนมีความวิตกกังวลต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ มากที่สุด ทำให้ผู้บริโภคเกิดความระมัดระวังและชะลอการใช้จ่ายมากที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศอาเซียนอื่น ทำให้แนวโน้มที่เศรษฐกิจของฟิลิปปินส์จะฟื้นตัวจากการบริโภคภายในประเทศเต็มไปด้วยความยากลำบาก นอกจากนี้ รัฐบาลฟิลิปปินส์ต้องกลับมาปิดเมืองอีกครั้งในพื้นที่เขตเมโทรมะนิลาและพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากพบจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว หลังจากที่ได้มีการผ่อนคลายมาตรการฯ ทำให้แนวโน้มที่เศรษฐกิจจะกลับมาฟื้นตัวต้องหยุดชะงักและคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจอาจเกิดภาวะถดถอยเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ วิกฤติ COVID-19 ยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคชาวฟิลิปปินส์และประเทศอื่นๆ ในอาเซียนอย่างเห็นได้ชัด โดยภาวะเศรษฐกิจถดถอยจาก COVID-19 ได้ทำให้ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและการใช้จ่ายโดยรวมภายในปีนี้น้อยลง โดยผู้บริโภคจะมุ่งใช้จ่ายเฉพาะสินค้าจำเป็นพื้นฐานเป็นหลัก และคาดว่าพฤติกรรมการใช้จ่ายจะกลับมาเป็นปกติเมื่อเศรษฐกิจเข้าสู่การฟื้นตัว สำหรับการใช้จ่าย

สินค้าหรูหราฟุ่มเฟือยหรือสินค้าไม่จำเป็นอาจต้องประสบปัญหาการฟื้นตัวอย่างช้าๆ แม้จะเป็นช่วงหลังจากการฟื้นตัวจากสถานการณ์ COVID ก็ตาม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเศรษฐกิจของอาเซียนที่มีขยายตัวอย่างแข็งแกร่งในช่วงที่ผ่านมา ทำให้หลายฝ่ายคาดว่า หลังวิกฤติ COVID-19 การใช้จ่ายของผู้บริโภคในอาเซียน รวมทั้งฟิลิปปินส์จะสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว โดยจะได้รับการขับเคลื่อนจากกลุ่มผู้บริโภคชนชั้นกลางของอาเซียน ทั้งนี้ ภาครัฐจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนช่วยในการเร่งสร้างความมั่นใจให้กับภาคธุรกิจและประชาชน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายและการลงทุนที่มีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงมะนิลา

สิงหาคม 2563

อ้างอิง

<https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/publication/documents/2020-07/rejuvenating-southeast-asian-economies-through-consumer-spending-ipsos.pdf>